NADERE EFFECTENANALYSE NATURA 2000-GEBIEDEN WADDENZEE EN NOORDZEEKUSTZONE
OPLEGNOTITIE VOOR VOORTOETS BESTAAND GEBRUIK NOORDZEEKUSTZONE (M.U.V. VISSERIJ EN MILITAIRE ACTIVITEITEN)

RWS WATERDIENST | NOORD-NEDERLAND | NOORDZEE
MINISTERIE VAN EL&I DRZ NOORD

30 december 2011
075736032:B.1 - Definitief
D03011.009001.202

ARCADIS

Inhoud

1 Inleiding 2
1.1 Aanleiding 2
1.2 Uitvoering 2

2 Ontgrondingen 5
2.1 Schelpenwinning 5
2.2 Zandwinning (via externe werking) 5

3 Onderhoud kunstwerken 6
3.1 Onderhoud markeringen 6
3.2 Onderhoud kabels en leidingen 6
3.3 Onderhoud dammen, dijken en andere kustverdediging 6
3.4 Onderhoud vaargeulen (baggeren) 7

4 Suppleties 8
4.1 Suppletie activiteiten 8

5 Verkeer 9
5.1 Scheepvaartactiviteiten 9
5.2 Luchtvaartactiviteiten 9

6 Monitoring en wetenschappelijk onderzoek 13
6.1 Monitoringsactiviteiten 13

7 Recreatie 15
7.1 Recreatie op het water 15
7.1.1 Waterrecreatie 15
7.1.2 Evenementen 16
7.1.3 Strandrecreatie Noord-Hollandse kust 16
7.1.4 Kitesurfen 16

8 Calamiteitenbestrijding en oefeningen 19

9 Gaswinning 20

10 Koelwaterlozing 21

Bijlage 1 Beslisschema lozingen van stoffen in voortouwgebieden Natura 2000 t.b.v. beheerplanproces 27

Colofon 35

HOOFDSTUK 1 Inleiding

1.1 AANLEIDING

De basis voor voorliggende oplegnotitie wordt gevormd door de volgende punten:

- Aanvulling van Voortoets Noordzeekustzone met niet eerder behandelde gebruiksvormen.
- Verwerken van gewijzigde inzichten in doelrealisaties in Voortoets.
- Redactioneel verwerken van samenvoeging Noordzeekustzone I en II.

Aanvulling van Voortoets Noordzeekustzone met niet eerder behandelde gebruiksvormen
In de loop van de gebiedsprocessen voor Noordzeekustzone en Waddenzee is naar voren gekomen dat er aantal gebruiksvormen niet of onvoldoende in de Voortoetsen zijn behandeld. De nieuwe informatie ten aanzien van deze gebruiksvormen is verwerkt in deze oplegnotitie voor de Voortoets.

Verwerken van gewijzigde inzichten in doelrealisaties in Voortoets
Bij de aan de basis van Voortoets ten grondslag liggende Doeluitwerkingen zijn in de loop van het beheerplanproces de inzichten ten aanzien van de verwachte doelrealisaties voor een aantal soorten en habitattypen in zowel Noordzeekustzone als Waddenzee gewijzigd. Deze wijzigingen zijn in deze oplegnotitie voor de Voortoets doorgevoerd.

Redactioneel verwerken van samenvoeging Noordzeekustzone I en II
In het eindconcept van NEA-1 is een aparte beoordeling uitgevoerd voor de instandhoudingsdoelstellingen van Noordzeekustzone II. Dit omdat bij het opstellen van NEA-1 nog werd aangenomen dat er voor Noordzeekustzone II een aparte aanwijzing zou komen. In december 2010 is het Wijzigingsbesluit vastgesteld door met ministerie van EL&I, waarin Noordzeekustzone I en II zijn geïntegreerd. Dit is gepubliceerd in de Staatscourant van 14 maart 2011.

1.2 UITVOERING

Aanvulling van Voortoets Noordzeekustzone met niet eerder behandelde gebruiksvormen
Voor de Voortoets Noordzeekustzone gaat het om de volgende gebruiksvormen:
1. Luchtverkeer (zoals nu in NEA beschreven).
2. Archeologisch onderzoek en sportduiken (betreft een tekstaanvulling).
3. Snelle boten met zware, luidruchtige motoren (zogenaamde ‘powerboten’; op te nemen als verbijzondering van scheepvaart).
4. Kite- en windsurfen (respectievelijk aanpassen kitesurflocaties aanpassen conform NEA en toevoegen windsurflocaties conform NEA)

4. Kite- en windsurfen (respectievelijk aanpassen kitesurflocaties conform NEA en toevoegen nieuwe windsurflocaties conform NEA; geen nieuwe toetsing nodig).
5. Plaatbezoek Razende Bol (aanpassen, inclusief toepassing van erecode 'Wad ik heb je lief', zijnde ook een voor de aangrenzende delen van de Noordzeekustzone geldend kader).
6. Evenementen (aanvulling van evenementen).
7. Lozingen van stoffen (toepassen notitie van Jitske Brommet: Beslisschema lozingen van stoffen in voortouwgebieden Natura 2000 t.b.v. beheerplanproces).
8. Koelwaterinname en -lozing (toepassen warmtelozingennotitie van Maarten Platteeuw en Marcel van der Tol).

Verwerken van gewijzigde inzichten in doelrealisaties in Voortoets

Er zijn voor de Noordzeekustzone alleen doelen waarvan de doelrealisatie van negatief of onzeker naar positief gaat. Er zijn geen doelen waarvan de doelrealisatie van positief naar negatief of onzeker gaat. Voor de NEA zullen er dus geen doelen zijn die alsnog getoetst moeten worden. Bij verschillende gebruiksvormen zullen Scholekster, Kluut en/of Kanoet worden verwijderd uit de NEA. In dit oplegdocument blijkt voor welke gebruiksvormen dit geldt.

Tabel 1

Natura 2000-doelen Noordzeekustzone: doelrealisatie wijziging van negatief of onzeker naar positief, dus overbodig getoetst in de Voortoets.

IHD	Oude doelrealisatie toegepast in Voortoets en NEA (negatief)	Doelrealisatie in de NEA (H3)	Nieuwe doelrealisatie (positief)	Aanpassen in Voortoets
Scholekster	Onduidelijk	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Ja
Kluut	Onduidelijk	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Ja
Kanoet	Waarschijnlijk niet	Waarschijnlijk wel	Waarschijnlijk wel	Ja

Redactioneel verwerken van samenvoeging Noordzeekustzone I en II

Uit het Wijzigingsbesluit Noordzeekustzone (PDN/2010-326):

Met het Wijzigingsbesluit Noordzeekustzone worden de aanwijzingen van het gebied Noordzeekustzone als speciale beschermingszones onder de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn gewijzigd. Beide aanwijzingen zijn in 2009 gecombineerd tot Natura 2000-gebied Noordzeekustzone waarvoor toen tevens instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld. Dit besluit behelst een wijziging van de begrenzing van het gebied en aanpassing van de instandhoudingsdoelstellingen. In deze Nota van toelichting en bijlagen zijn alleen die (onderdelen van) paragrafen opgenomen, waarin inhoudelijke wijzigingen zijn aangebracht ten opzichte van het besluit waarmee het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone in 2009 is aangewezen (DRZO/2008-007). Dit besluit moet daarom worden gelezen in samenhang met het besluit.

De belangrijkste wijzigingen uit het besluit zijn hieronder opgesomd:

- De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied en Vogelrichtlijngebied Noordzeekustzone is nu als volgt:
  - De zuidelijke grens is verlegd van Petten (Paal 22) naar Bergen aan Zee (Paal 34);

- De zeewaartse grens van Bergen tot Schiermonnikoog ligt op de doorgaande NAP -20 meter dieptelijn. Dit is tevens de grens van het voorkomen van het habitattype permanent overstroomde zandbanken, Noordzee-kustzone (H1110B), dat voornamelijk voorkomt in mariene wateren tot een diepte van 20 meter.
- De noordgrens wordt gevormd door de grens van het grensgebied tussen Nederland en Duitsland in het Eems-Dollardgebied.

- H1110B Permanent overstroomde zandbanken: behoud kwaliteit is veranderd in verbetering kwaliteit.
- Voor Bruinvis, Roodkeelduiker, Parelduiker, Topper en Dwergmeeuw is het doel veranderd in "behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie".

De wijzigingen ten aanzien van de instandhoudingsdoelen zorgen niet voor aanpassingen ten aanzien van de effectbeoordeling in de Voortoets Noordzeekustzone (m.u.v. visserij en militaire activiteiten). De aangepaste begrenzing heeft als gevolg dat enkele recreatiegebieden op het Noordzeestrand van Noord-Holland relevant geworden zijn.

Punt van aandacht: de uitdrukking 'bestaand gebruik' dient in alle Voortoets-documenten te worden gelezen als 'huidig gebruik'. 'Huidig gebruik' omvat juridisch meer dan 'bestaand gebruik' (dat per definitie al op 1 oktober 2005 plaatsvond en sindsdien niet meer in betekenende mate is gewijzigd).

HOOFDSTUK 2 Ontgrondingen

2.1 SCHELPENWINNING

Tabel 2

Nieuwe beoordeling schelpenwinning in verband met gewijzigde inzichten in doelrealisaties.

IHD	Oude doel-realisatie (negatief)	Nieuwe doel-realisatie (positief)	Beoordeling in Voortoets	Nieuwe beoordeling
Scholekster	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA
Kluut	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA
Kanoet	Waarschijnlijk niet	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA

De drie instandhoudingsdoelen waarvan de doelrealisatie is veranderd van negatief naar positief gingen in de oorspronkelijke Voortoets al niet door naar de NEA. Er is geen wijziging nodig.

2.2 ZANDWINNING (VIA EXTERNE WERKING)

Tabel 3

Nieuwe beoordeling zandwinning (via externe werking) in verband met gewijzigde inzichten in doelrealisaties.

IHD	Oude doel-realisatie (negatief)	Nieuwe doel-realisatie (positief)	Beoordeling in Voortoets	Nieuwe beoordeling
Scholekster	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA
Kluut	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA
Kanoet	Waarschijnlijk niet	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA

De drie instandhoudingsdoelen waarvan de doelrealisatie is veranderd van negatief naar positief gingen in de oorspronkelijke Voortoets al niet door naar de NEA. Er is geen wijziging nodig.

HOOFDSTUK 3 Onderhoud kunstwerken

3.1 ONDERHOUD MARKERINGEN

Tabel 4

Nieuwe beoordeling onderhoud markeringen in verband met gewijzigde inzichten in doelrealisaties.

IHD	Oude doel-realisatie (negatief)	Nieuwe doel-realisatie (positief)	Beoordeling in Voortoets	Nieuwe beoordeling
Scholekster	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA
Kluut	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA
Kanoet	Waarschijnlijk niet	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA

De drie instandhoudingsdoelen waarvan de doelrealisatie is veranderd van negatief naar positief gingen in de oorspronkelijke Voortoets al niet door naar de NEA. Er is geen wijziging nodig.

3.2 ONDERHOUD KABELS EN LEIDINGEN

Tabel 5

Nieuwe beoordeling onderhoud kabels en leidingen in verband met gewijzigde inzichten in doelrealisaties.

IHD	Oude doel-realisatie (negatief)	Nieuwe doel-realisatie (positief)	Beoordeling in Voortoets	Nieuwe beoordeling
Scholekster	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA
Kluut	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA
Kanoet	Waarschijnlijk niet	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA

De drie instandhoudingsdoelen waarvan de doelrealisatie is veranderd van negatief naar positief gingen in de oorspronkelijke Voortoets al niet door naar de NEA. Er is geen wijziging nodig.

3.3 ONDERHOUD DAMMEN, DIJKEN EN ANDERE KUSTVERDEDIGING

Tabel 6

Nieuwe beoordeling onderhoud dammen, dijken en andere kustverdediging in verband met gewijzigde inzichten in doelrealisaties.

IHD	Oude doel-realisatie (negatief)	Nieuwe doel-realisatie (positief)	Beoordeling in Voortoets	Nieuwe beoordeling
Scholekster	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Naar NEA	Niet naar NEA
Kluut	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Naar NEA	Niet naar NEA
Kanoet	Waarschijnlijk niet	Waarschijnlijk wel	Naar NEA	Niet naar NEA

Scholekster, Kluut en Kanoet gaan nu, in verband met een doelrealisatie die is veranderd van negatief naar positief, niet meer door naar de NEA.

3.4 ONDERHOUD VAARGEULEN (BAGGEREN)

Tabel 7

Nieuwe beoordeling onderhoud vaargeulen (baggeren) in verband met gewijzigde inzichten in doelrealisaties.

IHD	Oude doel-realisatie (negatief)	Nieuwe doel-realisatie (positief)	Beoordeling in Voortoets	Nieuwe beoordeling
Scholekster	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA
Kluut	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA
Kanoet	Waarschijnlijk niet	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA

De drie instandhoudingsdoelen waarvan de doelrealisatie is veranderd van negatief naar positief gingen in de oorspronkelijke Voortoets al niet door naar de NEA. Er is geen wijziging nodig.

HOOFDSTUK 4 Suppleties

4.1 SUPPLETIE ACTIVITEITEN

Tabel 8

Nieuwe beoordeling suppletie activiteiten in verband met gewijzigde inzichten in doelrealisaties.

IHD	Oude doel-realisatie (negatief)	Nieuwe doel-realisatie (positief)	Beoordeling in Voortoets	Nieuwe beoordeling
Scholekster	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Naar NEA	Niet naar NEA
Kluut	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Naar NEA	Niet naar NEA
Kanoet	Waarschijnlijk niet	Waarschijnlijk wel	Naar NEA	Niet naar NEA

Scholekster, Kluut en Kanoet gaan nu, in verband met een doelrealisatie die is veranderd van negatief naar positief, niet meer door naar de NEA.

HOOFDSTUK 5 Verkeer

5.1 SCHEEPVAARTACTIVITEITEN

Tekstuele aanvulling:
Ten aanzien van de reguliere pleziervaart vindt recentelijke een verbijzondering plaats in de vorm van zogenaamde 'powerboten'. Dit zijn snelle boten met zware, luidruchtige motoren. Deze vorm van vaarrecreatie is aan de zelfde regels gebonden als overige pleziervaart.

Tabel 9
Nieuwe beoordeling scheepvaartactiviteiten in verband met gewijzigde inzichten in doelrealisaties.

IHD	Oude doel-realisatie (negatief)	Nieuwe doel-realisatie (positief)	Beoordeling in Voortoets	Nieuwe beoordeling
Scholekster	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA
Kluut	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA
Kanoet	Waarschijnlijk niet	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA

De drie instandhoudingsdoelen waarvan de doelrealisatie is veranderd van negatief naar positief gingen in de oorspronkelijke Voortoets al niet door naar de NEA. Er is geen wijziging nodig.

5.2 LUCHTVAARTACTIVITEITEN

Tekstuele wijziging:
De beschrijving van het huidig gebruik in de Voortoets vervalt. Onderstaande tekst, afkomstig uit de Nadere effectanalyse Waddenzee en Noordzeekustzone (Jongbloed et al,. 2010), vervangt de oude tekst. De nieuwe tekst beschrijft geen wijziging in duur, omvang en intensiteit van de gebruiksvorm, zodat er geen nieuwe toetsing noodzakelijk is.

Karakterisering gebruik
Het luchtruim tot duizend meter boven de Noordzeekustzone wordt nauwelijks gebruikt door de grote luchtvaart. Straalverkeersvliegtuigen zullen het gebied zelden op een lagere hoogte dan 6.000 meter overvliegen (F. Paymans, KNVvL). Vliegvelden nabij de Noordzeekustzone zijn Vliegveld De Kooy (Den Helder), Texel International Airport, Ameland Airport Ballum, Helikopterhaven op Vlieland.

Voor de Noordzeekustzone ten noorden van Den Helder (incl. Razende Bol) tot aan de Duitse grens (incl. de randen van Waddeneilanden gaat voor burgerluchtvaart een minimale vlieghoogte van 450 meter gelden. Alleen in expliciet benoemde omstandigheden zijn

uitzonderingen mogelijk. Alleen als de wolkenbasis of slecht zicht het vliegen boven 450 meter belet mag in de corridors een minimum vlieghoogte van 300 meter (1000 voet) of zoveel hoger als mogelijk worden aangehouden. Dit geldt ook voor het Art. 20-gebied van Razende Bol (PKB 3e Nota Waddenzee). Formeel is de minimale vlieghoogte van 450 meter echter nog niet geëffectueerd in een wettelijk besluit (Wet Luchtvaart). Het Ministerie van V&W (heden Ministerie van I&M) start op korte termijn een procedure om het al wel vigerende besluit (Wet Luchtvaart) voor de Waddenzee (met daarin de minimale vlieghoogte van 450 m) aan te passen voor de Waddeneilanden en het genoemde stuk Noordzeekustzone, zodat ook daar de 450 m als officiële norm gaat gelden. De officiële minimumvlieghoogte boven open gebied en de zee in Nederland is 500 voet (ca. 150 m). Ten aanzien van de rustgebieden geldt verder dat luchtvaartactiviteiten van overheidswege of in opdracht van de overheid zijn toegestaan voor zover noodzakelijk voor de uitvoering van beheer en onderhoud, markeren, monitoren, reddings-, inspectie-, toezicht- en opsporingstaken. Deze voorwaarden zijn opgenomen in de toegangsbeperkingsbesluiten (F. Paymans, KNVvL).

De kleine luchtvaart ('general aviation') wordt uitgevoerd met vliegtuigen, helikopters en zweeftoestellen. Het gaat hierbij veelal om maatschappelijke vluchten zoals meet-, inspectie-, ambulance-, opsporings-, reddings- en surveillancevluchten. Er mogen boven de Waddenzee en het overige waddengebied, met uitzondering van het landgedeelte van de vastelandgemeenten, geen reclamesleepvluchten worden uitgevoerd, met uitzondering van vluchten vanaf het luchtvaartterrein Texel rechtstreeks naar het vasteland en vice versa (3e Nota PKB Waddenzee, deel 4). Vliegverkeer van en naar luchtvaartterrein Texel bestaat uit kleine luchtvaart. Als er naar het zuiden/westen wordt gevlogen vanaf Texel, vliegen ze niet gelijk naar zee, maar kiezen hun route eerst boven de Waddenzee en vastewal van Noord-Holland. Pas ter hoogte van Petten wordt boven zee gevlogen, naar het zuiden of de zee over. Vliegverkeer naar Texel vanuit het zuiden/westen volgt die route in omgekeerde volgorde. Zo mijden ze het militaire schietgebied. Ze vliegen boven het zuidelijk deel van de Noordzeekustzone op een hoogte van minimaal 1.200-1.300 voet (dus minimaal circa 350 m).

<u>Recreatieve en sportluchtvaart</u>
Recreatieve en sportluchtvaart gebeurt vooral in het voorjaar en 's zomers en vindt doorgaans overdag plaats. Specifiek voor de recreatieve luchtvaart (ongemotoriseerd en gemotoriseerd, uitgezonderd helikopters) heeft deze sector de 'Gedragscode Verantwoord Vliegen' opgesteld. Deze gedragscode houdt onder meer in dat:

- Natura 2000-gebieden in principe worden gemeden.
- Wanneer er wel gevlogen wordt, een minimum vlieghoogte van 1.000 voet (ca. 300 meter) wordt aangehouden.

Evenals nu al voor de Waddenzee van toepassing is, gaat ook voor de Noordzeekustzone ten noorden van Den Helder (incl. Razende Bol) tot aan de Duitse grens (incl. de randen van Waddeneilanden) een minimale vlieghoogte van 450 meter gelden. De gedragscode wordt gevolgd zolang de minimale vlieghoogte van 450 m nog niet op grond van het Luchtverkeersreglement geregeld is.

Ongemotoriseerd
De luchtsporten zweefvliegen, schermvliegen en zeilvliegen worden op enkele plaatsen in de nabijheid van officiële startplaatsen voornamelijk lokaal beoefend. Incidenteel worden rondvluchten, ballonvaarten en vluchten ten behoeve van parachutesprongen uitgevoerd. Ongemotoriseerde luchtsporten vinden door gebrek aan thermiek zelden boven water plaats. Onder zeer gunstige meteorologisch condities wordt boven de duinen door zweeftoestellen gevlogen op stijghellingwind. De minimale vlieghoogte is in de Gedragscode Verantwoord Vliegen bepaald op 1.000 voet (ongeveer 300 meter) boven Natura 2000-gebieden, wanneer deze niet vermeden kunnen worden (F. Paymans, KNVvL). Boven de Waddenzee en het stuk Noordzeekustzone ten noorden van Den Helder wordt op basis van de PKB echter uitgaan van 450 m, ook boven Art. 20-gebieden.

Gemotoriseerd
In aanvulling op bovengenoemde wettelijke regels omtrent minimale vlieghoogte is het volgende van toepassing. De algemene lijn die door de recreatieve en sportluchtvaart op basis van een gedragscode wordt gehanteerd voor de gemotoriseerde en ongemotoriseerde luchtvaart boven aangewezen Natura 2000-gebieden (zoals Noordzeekustzone), is dat deze gebieden zoveel mogelijk worden vermeden. De minimale vlieghoogte is in de Gedragscode Verantwoord Vliegen bepaald op 1.000 voet (ongeveer 300 meter) boven Natura 2000-gebieden, wanneer deze niet vermeden kunnen worden (F. Paymans, KNVvL). Boven de Waddenzee en het stuk Noordzeekustzone ten noorden van Den Helder wordt op basis van de PKB echter uitgaan van 450 m, ook boven Art. 20-gebieden.

<u>Transport/personenvervoer</u>
Beroepsluchtvaart vindt plaats in de vorm van transport, inspectie-, meet- en surveillancevluchten en hulpdiensten. Ruim 80% van de 16.000 vliegbewegingen van helikopters vanaf Den Helder Airport betreft civiele helikoptervluchten ten behoeve van de offshore industrie. Voor het civiele gebruik van Den Helder Airport bestaat een Nb-wetvergunning. In deze vergunning zijn voorwaarden gesteld aangaande het aantal vliegbewegingen t.a.v. 'groot verkeer' en 'klein verkeer'. Voor de Noordzeekustzone ten zuiden van Den Helder geldt een minimale vlieghoogte van 300 m voor binnenkomende toestellen en 700 m voor vertrekkende toestellen. Boven Noorderhaaks geldt een minimale vlieghoogte van 500 m voor binnenkomend verkeer en 700 m voor vertrekkend verkeer.

<u>Inspectievluchten</u>
Jaarlijks wordt door RWS maximaal 35 keer een helikopter ingezet voor de inspectie van het beheersgebied. Hiervoor heeft RWS een Nb-wetvergunning. Deze inspectievluchten vinden uitsluitend overdag plaats. Het doel van de vluchten is vooral het inspecteren van scheepvaartroutes, stranden, havens en andere waterstaatkundige objecten. Tijdens de vluchten wordt gevlogen op een hoogte van minimaal 150 meter. Wanneer noodzakelijk kan incidenteel lager worden gevlogen. Bij alle vluchten worden mitigerende maatregelen genomen om mogelijke verstoring te voorkomen (zie Nb-wetvergunning 2006).

<u>Defensie</u>
Er zijn twee militaire oefengebieden: één vanaf de zuidelijke grens van de Noordzeekustzone direct aan de kustlijn tot halverwege Texel boven NZKZ (luchtvaart-oefen-schietgebied EHR8) en één ter hoogte van Vlieland (Oefengebied Vliehors). Er zijn

schietoefeningen met vliegtuigen en vanaf de wal. Dit gaat gepaard met vliegbewegingen op lage hoogte. Militaire luchtvaart wordt niet getoetst in deze NEA, omdat het gereguleerd wordt in de landelijke NB-wetvergunning procedure van Defensie. Vliegverkeer van en naar De Kooy (zowel militair als burgerluchtvaart zijn, klein tot middelgroot, dus geen grote vliegtuigen, wel ook helikopters) mag wel door het oefengebied heen vliegen volgens voorgeschreven naderings-/vertrekroutes en met begeleiding; het zit dan op een hoogte tussen 1.000 a 2.000 voet (circa 300-650 m). Ook boven de Razende Bol vliegt men dan op die hoogte. Inspectie- en meetvluchten met kleinere vliegtuigen of helikopters vliegen overigens doorgaans wel lager en kris-kras in die hele zone, dit hangt samen met hun taak, waar bovendien een Nb-wetvergunning aan gekoppeld is. Intensiteit per dag komt neer op gemiddeld enkele vluchten per dag. Per saldo wordt er boven de hierboven beschreven delen van de Noordzeekustzone dus gevlogen boven de 1.000-1.200 voet.

Tabel 10

Nieuwe beoordeling luchtvaartactiviteiten in verband met gewijzigde inzichten in doelrealisaties.

IHD	Oude doel-realisatie (negatief)	Nieuwe doel-realisatie (positief)	Beoordeling in Voortoets	Nieuwe beoordeling
Scholekster	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Naar NEA	Niet naar NEA
Kluut	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Naar NEA	Niet naar NEA
Kanoet	Waarschijnlijk niet	Waarschijnlijk wel	Naar NEA	Niet naar NEA

Scholekster, Kluut en Kanoet gaan nu, in verband met een doelrealisatie die is veranderd van negatief naar positief, niet meer door naar de NEA.

HOOFDSTUK 6 Monitoring en wetenschappelijk onderzoek

6.1 MONITORINGSACTIVITEITEN

Tekstuele aanvulling:
De beschrijving van het huidig gebruik in de Voortoets vervalt. Onderstaande tekst, afkomstig uit de Nadere effectanalyse Waddenzee en Noordzeekustzone (Jongbloed et al,. 2010), vervangt de oude tekst. De nieuwe tekst beschrijft een wijziging in duur, **omvang** en intensiteit van de gebruiksvorm, zodat er een nieuwe toetsing noodzakelijk is.

Karakterisering gebruik – archeologisch onderzoek
Op diverse plaatsen in de Noordzeekustzone liggen archeologisch interessante objecten, met name scheepswrakken. Het rijksbeleid (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap – Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed) ten aanzien van archeologie, waaronder ook de archeologie onderwater, is gericht op behoud in situ van archeologische vindplaatsen. Beheersactiviteiten zijn gericht op het monitoren van sedimentatie-erosiepatronen. Deze ontwikkelingen kunnen leiden tot en het treffen van fysieke beschermingsmaatregelen om te zorgen dat de daar aanwezige scheepswrakken afgedekt blijven.
Archeologisch onderzoek is onder te verdelen in drie categorieën:
a) Het inventariserend archeologisch onderzoek. Hierbij wordt tweejaarlijks over enkele dagen via side scan sonar, multibeam en visuele duikinspecties een beeld verkregen van mogelijk aanwezige archeologisch interessante objecten.
b) Het waarderend archeologisch onderzoek. Dit betreft duikend onderzoek dat gepaard gaat met kleinschalig grondverzet (wegzuigen van enkele m3 sediment met een airlift). Daarnaast kunnen grondboringen worden gezet, variërend van enkele tot 25. Bij het onderzoek worden soms archeologische voorwerpen verwijderd. Opgravingsonderzoek komt minder dan vijf keer per jaar voor, met een tijdsduur van 1-2 weken. Zelden worden delen van een scheepsconstructie gelicht.
c) Het fysiek beschermen en monitoren van objecten. Voor het afdekken worden stukken kunstgaas- of zeildoek gebruikt. Over wrak en omgeving wordt doek gelegd van ongeveer 50x50 meter. Met zakken zand wordt dit doek vervolgens op positie gehouden. Zo eenmaal in de vijf jaar moet dit proces herhaald worden, afhankelijk van de conditie van de afdekking. Elke keer dat er opnieuw moet worden afgedekt, wordt het afgesloten oppervlak groter: op een aantal sites is het oppervlak al 50x100 meter geworden. Een paar scheepswrakken zijn 20 jaar geleden voor het eerst afgedekt. Voor het monitoren wordt een meetsysteem aangelegd bestaande uit ongeveer 30 stalen buizen die in de bodem worden geslagen en gelabeld. Deze kunnen na onderzoek worden verwijderd, maar voor meerjarig onderzoek is het handig ze te laten zitten.

Tabel 11

Nieuwe beoordeling monitoringsactiviteiten in verband met gewijzigde inzichten in doelrealisaties.

IHD	Oude doel-realisatie (negatief)	Nieuwe doel-realisatie (positief)	Beoordeling in Voortoets	Nieuwe beoordeling
Scholekster	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Naar NEA	Niet naar NEA
Kluut	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Naar NEA	Niet naar NEA
Kanoet	Waarschijnlijk niet	Waarschijnlijk wel	Naar NEA	Niet naar NEA

Scholekster, Kluut en Kanoet gaan nu, in verband met een doelrealisatie die is veranderd van negatief naar positief, niet meer door naar de NEA voor monitoringsactiviteiten van MWTL / JARKUS. Voor overige monitoringactiviteiten gingen Scholekster, Kluut en Kanoet in de oorspronkelijke Voortoets al niet door naar de NEA.

HOOFDSTUK 7 Recreatie

7.1 RECREATIE OP HET WATER

7.1.1 WATERRECREATIE

Tekstuele aanvulling:
Onder vormen van overige recreatie dienen ook sportduiken en windsurfen gerekend te worden. Windsurfen is toegestaan bij Julianadorp, Groote Keeten, Callantsoog, Petten, Den Helder de strandslagen van Camperduin en Bergen aan Zee. Vanaf de Waddeneilanden wordt ook gewindsurft. Bij de oorsponkelijke toetsing werd al met deze vormen van recreatie rekening gehouden. Hoewel er nu meer activiteiten bij naam genoemd worden is er geen wijziging in duur, omvang en intensiteit van de gebruiksvorm waterrecreatie, zodat er geen nieuwe toetsing noodzakelijk is.

Naast de echte waterrecreatie vinden ook bezoeken aan Razende Bol plaats. De meest kwetsbare delen van de Razende Bol zijn in de kwetsbare periode gesloten op basis van artikel 20 van de Nb-wet. Verstoring van broedende vogels treedt niet tot nauwelijks op, mits er geen verbodsbepalingen ten aanzien van Art. 20-gebieden worden overtreden. Verder schrijft de erecode 'Wad ik heb je lief' voor hoe te handelen in de nabijheid van groepen vogels en zeehonden. De gedragscode 'Wad ik heb je lief', op grond van het convenant vaarrecreatie, is van toepassing op de Waddenzee, maar geldt ook voor de zeegaten en droogvallende platen in de Noordzeekustzone (mond. mededeling dhr. Albert Jan Zijlstra, namens RCW, d.d. 15-7-2009). Bij toepassing van deze code zullen geen ernstige effecten optreden.

Tabel 12
Nieuwe beoordeling waterrecreatie in verband met gewijzigde inzichten in doelrealisaties.

IHD	Oude doel-realisatie (negatief)	Nieuwe doel-realisatie (positief)	Beoordeling in Voortoets	Nieuwe beoordeling
Scholekster	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Naar NEA	Niet naar NEA
Kluut	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Naar NEA	Niet naar NEA
Kanoet	Waarschijnlijk niet	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA

Scholekster en Kluut gaan nu, in verband met een doelrealisatie die is veranderd van negatief naar positief, niet meer door naar de NEA. Kanoet ging in de oorspronkelijke Voortoets al niet door naar de NEA.

7.1.2 EVENEMENTEN

Tekstuele aanvulling:
Naast de in de Voortoets expliciet behandelde Ronde van Texel zijn er verschillende evenementen in de vorm van zeil en zwemtochten en –wedstrijden. Het gaat onder andere om Rondje Noord-Holland, Colin Archer Memorial race, Lauwersoog-Narvik en Makkum-Makkum. Aan het badstrand van Petten vindt jaarlijks een strandvis-evenement plaats. Jaarlijks wordt er langs de kust van Den Helder een drijftocht georganiseerd die ook voert langs de Razende Bol en Kaap Hoofd.

Tabel 13
Nieuwe beoordeling evenementen in verband met gewijzigde inzichten in doelrealisaties.

IHD	Oude doel-realisatie (negatief)	Nieuwe doel-realisatie (positief)	Beoordeling in Voortoets	Nieuwe beoordeling
Scholekster	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA
Kluut	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA
Kanoet	Waarschijnlijk niet	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA

De drie instandhoudingsdoelen waarvan de doelrealisatie is veranderd van negatief naar positief gingen in de oorspronkelijke Voortoets al niet door naar de NEA. Er is geen wijziging nodig.

7.1.3 STRANDRECREATIE NOORD-HOLLANDSE KUST

Tabel 14
Nieuwe beoordeling strandrecreatie Noord-Hollandse kust in verband met gewijzigde inzichten in doelrealisaties.

IHD	Oude doel-realisatie (negatief)	Nieuwe doel-realisatie (positief)	Beoordeling in Voortoets	Nieuwe beoordeling
Scholekster	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Naar NEA	Niet naar NEA
Kluut	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Naar NEA	Niet naar NEA
Kanoet	Waarschijnlijk niet	Waarschijnlijk wel	Naar NEA	Niet naar NEA

Scholekster, Kluut en Kanoet gaan nu, in verband met een doelrealisatie die is veranderd van negatief naar positief, niet meer door naar de NEA.

7.1.4 KITESURFEN

Tekstuele wijziging:
De beschrijving van de kitesurflocaties in de Voortoets vervalt. Onderstaand overzicht, afkomstig uit de Nadere effectanalyse Waddenzee en Noordzeekustzone (Jongbloed et al,. 2010), vervangt de oude tekst.

Er is een aantal locaties voor kitesurfen op het Noordzeestrand van de Waddeneilanden en de kop van Noord-Holland aangewezen. Het gaat om de volgende locaties:

Vastelandskust Noord-Holland:
1. Den Helder, Fort Kijkduin ter hoogte van het Torentje. Middelhoofd.
2. Strandpaal 1 Zuiderhoofd strandslag Huisduinen.
3. Paal 3 strandslag Duinoord.
4. Tussen paal 5 en 6 strandslag De Zandloper.
5. Strandslag Groote Keeten.
6. Strandslag Callantsoog Noord en Zuid.
7. Strandslag Petten Zuid.
8. Paal 33,5 Bergen aan Zee.

Texel
a. Van strandslag paal 17, 50 meter na het einde van het bewaakte strand, tot 50 meter voor het bewaakte strand ter hoogte van strandslag Paal 19.
b. Texel op de Noordzee bij strandpaal 9.

Vlieland
Ten zuiden bij strandopgang van de Badweg, en niet ten oosten van het kuuroord.

Terschelling
Ontheffing van de gemeente nodig om te kiten (tussen paal 9 en 11).

Ameland
Kiten met verordening van 1 maart tot 1 november tussen paal 3 en 4, paal 8.2 en 11 en tussen paal 17.4 en paal 19. Overige deel van het jaar onbeperkt, met uitzondering van de zones waar het verboden is te vliegeren (natuurgebieden en 1000m van een strandopgang).

Schiermonnikoog
In de omgeving van paal 2 en 3 wordt aan de Noordzeezijde gekitesurft.

Kitesurfen vindt ook plaats op de zuidpunt van de Razende Bol. Het gaat om slechts 5-10 keer per jaar in de periode mei/juni t/m september met een gering aantal kitesurfers (aantal varieert van enkele tot circa 10), aangezien de kitesurfmogelijkheden sterk afhankelijk zijn van de weersomstandigheden (windkracht 3-5 Bft) en er voor een bezoek aan Razende Bol een hele dag moetworden uitgetrokken. Om die reden wordt ook aangenomen dat kitesurfen op Razende Bol geen toenemende trend heeft. Voor de uniformiteit is er echter voor gekozen om ook effecten op niet (direct) bedreigde instandhoudingsdoelen te bepalen.

Tekstuele wijziging:
De beschrijving *"kitesurfers kunnen een snelheid van 80-90 km/uur behalen en sprongen van 20-40 meter hoog en 100 meter ver maken"* schetst een overtrokken beeld van de aard van de activiteit. Op aanwijzen van de Nederlandse Kitesurf Vereniging (NKV) wordt bovenstaande tekstdeel vervangen door:

Snelheden van kitesurfers liggen rond de 30-40 km/uur en kitesurfers springen onder uitzonderlijke omstandigheden tot 10 meter hoog en 40 meter ver. Het springen gebeurt alleen onder de juiste weersomstandigheden; de hoofdactiviteit is varen.

Tabel 15

Nieuwe beoordeling kitesurfen in verband met gewijzigde inzichten in doelrealisaties.

IHD	Oude doel-realisatie (negatief)	Nieuwe doel-realisatie (positief)	Beoordeling in Voortoets	Nieuwe beoordeling
Scholekster	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Naar NEA	Naar NEA
Kluut	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Naar NEA	Naar NEA
Kanoet	Waarschijnlijk niet	Waarschijnlijk wel	Naar NEA	Naar NEA

Scholekster, Kluut en Kanoet gaan, ondanks een doelrealisatie die is veranderd van negatief naar positief, door naar de NEA, omdat kitesurfen als een activiteit wordt beschouwd die groeit in omvang.

HOOFDSTUK 8 Calamiteitenbestrijding en oefeningen

Tekstuele aanvulling:
Uitvoeren van periodieke (enkele keren per maand gedurende ca. 2 à 3 uur) gebiedsverkenningen van de betonde vaarroutes, met varende eenheden vanuit de diverse reddingsstations. Circa een keer per maand (gedurende ca. 2 à 3 uur) uitvoeren van gebiedsverkenningen bij ondieptes in geulen en bij platen, met varende eenheden vanuit de diverse reddingsstations.

Tabel 16
Nieuwe beoordeling calamiteitenbestrijding en oefeningen in verband met gewijzigde inzichten in doelrealisaties.

IHD	Oude doel-realisatie (negatief)	Nieuwe doel-realisatie (positief)	Beoordeling in Voortoets	Nieuwe beoordeling
Scholekster	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Naar NEA	Niet naar NEA
Kluut	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Naar NEA	Niet naar NEA
Kanoet	Waarschijnlijk niet	Waarschijnlijk wel	Naar NEA	Niet naar NEA

Scholekster, Kluut en Kanoet gaan nu, in verband met een doelrealisatie die is veranderd van negatief naar positief, niet meer door naar de NEA.

HOOFDSTUK 9 Gaswinning

Tabel 17

Nieuwe beoordeling gaswinning in verband met gewijzigde inzichten in doelrealisaties.

IHD	Oude doel-realisatie (negatief)	Nieuwe doel-realisatie (positief)	Beoordeling in Voortoets	Nieuwe beoordeling
Scholekster	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA
Kluut	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Naar NEA	Niet naar NEA
Kanoet	Waarschijnlijk niet	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA

Kluut gaat nu, in verband met een doelrealisatie die is veranderd van negatief naar positief, niet meer door naar de NEA. Scholekster en Kanoet gingen in de oorspronkelijke Voortoets al niet door naar de NEA.

HOOFDSTUK 10 Koelwaterlozing

Tekstuele aanvulling in het kader van lozingen van stoffen in Natura 2000-gebieden (notitie Brommet, 2011):

Inleiding

Eén van de vormen van (bestaand) gebruik van natte natuurgebieden is het lozen van stoffen in oppervlaktewateren. In het kader van het opstellen van de beheerplannen op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet) is het de bedoeling om alle vormen van bestaand gebruik door te lichten om te bezien of er sprake is van significante negatieve effecten op de desbetreffende natuurgebieden. Daarnaast kunnen ook nieuwe vormen van gebruik bij deze analyse worden betrokken. Aan de hand hiervan kan bepaald worden of het gebruik al dan niet onder voorwaarden via het beheerplan gereguleerd kan worden en daarmee vrijgesteld kan worden van de vergunningplicht in het kader van de Nb-wet. Het schema (opgenomen in Bijlage 1) maakt het mogelijk om op een relatief eenvoudige wijze te bepalen in welke gevallen het lozen van stoffen in oppervlaktewateren geen significant negatief effect zal hebben op Natura 2000-doelen. Hierdoor kunnen deze lozingen , mits adequaat conform het vigerende waterkwaliteitsbeleid getoetst door de waterkwaliteitsbeheerder, *ex ante* in het beheerplan worden vrijgesteld van de vergunningplicht op grond van de Nb-wet. Ook kan met behulp van dit schema worden bepaald in welke gevallen juist wel beter moet worden gekeken naar een activiteit wegens mogelijk (significant) negatieve effecten.

Bij het verlenen van lozingsvergunningen toetst de waterbeheerder aan het bestaande waterkwaliteitsbeleid, inclusief de Kaderrichtlijn Water. Belangrijk onderdeel hierbij is toetsing van activiteiten aan milieukwaliteitsnormen. Aan deze normen ligt een grondige ecotoxicologische analyse ten grondslag, waarbij gebruik wordt gemaakt van de best beschikbare kennis van de effecten van de stoffen op het ecosysteem en de daarin voorkomende organismen. In zijn algemeenheid biedt deze toetsing op basis van het waterkwaliteitsbeleid al een afdoende bescherming van Natura 2000-soorten en -gebieden. De eisen vanuit de Nb-wet zijn daarmee ook afgedekt. Hierdoor hoeft bij het opstellen van Natura 2000-beheerplannen, na het doorlopen van de toetsing van lozingen aan het waterkwaliteitsbeleid, niet verder naar de effecten van individuele lozingen te worden gekeken. In die gevallen waarin specifieke Natura 2000-soorten toch strengere eisen stellen, gelden deze eisen als bepalend en in het toetsingsproces moet er dus door de waterbeheerder gecontroleerd worden of dergelijke soorten aanwezig zijn en moeten er zonodig op basis hiervan strengere eisen aan de lozing gesteld worden .

Afleiden van normen o.g.v. de Kaderrichtlijn Water

Bij het afleiden van normen voor de KRW wordt een waarde afgeleid die bescherming biedt aan de meest gevoelige soorten in het water-ecosysteem. Hiertoe wordt behalve naar directe effecten ook gekeken naar effecten op visetende vogels (zoals aalscholver en visdief) en zoogdieren (zoals otters); de doorvergiftigingsroute. Ook mogelijke effecten op de mens (door eten van vis of gebruik van water om drinkwater van te bereiden) worden meegenomen. De strengste waarde van alle beschouwde routes is bepalend voor de norm. Bij het voorstel voor een norm wordt ook nog een veiligheidsfactor toegepast, afhankelijk van de hoeveelheid informatie die van een stof beschikbaar is. Deze veiligheidsfactor kan lager worden als van een stof veel informatie beschikbaar is. Bij de afleiding van een norm wordt alle beschikbare informatie meegenomen, zowel uit dossiers als uit openbare literatuur. Voorwaarde is dat de informatie openbaar is en gereviewed kan worden zodat er een kwaliteitsoordeel over gegeven kan worden. De wijze van oordelen is vastgelegd in de guidance voor normafleiding. Hierin staat ook de bovengenoemde werkwijze uitgewerkt. Kortom: de normafleiding KRW biedt doorgaans voldoende bescherming, ook voor de meest kwetsbare soorten in een systeem.

Tekstuele aanvulling in het kader van omgaan met warmtelozingen in Natura 2000-gebieden (notitie Platteeuw & Van der Tol, 2011):

In tegenstelling tot bij het omgaan met lozingen van stoffen kan bij warmtelozingen op het oppervlaktewater niet generiek gesteld worden dat wanneer die lozingen voldoen aan de KRW-norm voor watertemperatuur en dus een Waterwetvergunning hebben, ze automatisch ook Natura 2000 proof zijn. Evenmin kan worden gesteld dat een nieuwe aanvraag voor warmtelozing, die niet voldoet aan de KRW-norm en dus zou leiden tot een grotere toename van de watertemperatuur dan de Waterwet toestaat, daarmee ook vanzelf een probleem zou vormen voor Natura 2000.

De reden dat het voor warmtelozingen niet mogelijk is om een vergelijkbare redeneerlijn te volgen voor wat betreft de relatie tussen KRW en Natura 2000 is gelegen in het feit dat de mogelijke effecten van warmtelozingen op soorten of habitattypen met instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000 zeer sterk lokaal zijn en dus niet goed in te schatten op basis van wat zo'n lozing nu wel of niet betekent voor de watertemperatuur van het waterlichaam in zijn totaliteit. Zo kan een warmtelozing op een plek in een groot waterlichaam, ook wanneer het lokaal om een flinke temperatuurstijging gaat, gemakkelijk acceptabel zijn voor Natura 2000, als er op die bewuste plek in het waterlichaam geen sprake is van de aanwezigheid van voor watertemperatuur gevoelige soorten of habitattypen. Omgekeerd kan een qua temperatuurstijging veel minder grote warmtelozing op een relatief geïsoleerd deel van het als Natura 2000 aangemerkte waterlichaam lokaal wel (potentieel) aanwezige natuurdoelen met een grote gevoeligheid voor watertemperatuur frustreren, ook al wordt de KRW-norm van het waterlichaam nog bij geen benadering overschreden.

De conclusie uit bovenstaande overweging is dan ook dat alle bekende warmtelozingen in en rond de Natura 2000-gebieden van Rijkswaterstaat (in dit geval Noordzeekustzone) individueel getoetst zullen moeten worden als onderdeel van de zgn. Nadere Effecten Analyse (NEA) en dat de generieke aanpak zoals die voor (punt)lozingen van stoffen wordt gevolgd niet zal volstaan. Wel kan een vergelijkbare procedure worden gevolgd voor de

toetsing, door het volgen van het onderstaande, voor het omgaan met warmtelozingen aangepaste schema:

Figuur 1

Schema warmtelozingen en Natura 2000. Een grotere versie van dit schema is opgenomen in Bijlage 1

Beoordeling aan de hand van schema warmtelozingen

1. Van de volgende soorten en habitattypen, binnen ruimtelijke en temporele verspreiding van warmtelozingen, wordt de instandhoudingsdoelstelling naar verwachting niet gehaald:

Tabel 18

Schema warmtelozingen: soorten en habitattypen waarvan de instand-houdingsdoelstelling naar verwachting niet wordt gehaald.

IHD	Behalen doel met huidig beheer?
H1110B Permanent overstroomde zandbanken	Onduidelijk
Eidereend	Onduidelijk
Zwarte zee-eend	Waarschijnlijk niet
Dwergmeeuw	Onduidelijk

2. Zijn de soorten/habitats waarvoor de instandhoudingsdoelstellingen niet worden gehaald gevoelig voor hogere watertemperaturen?

[JA, indirect] Over bovengenoemde habitattype en soorten is weinig bekend over directe gevoeligheid voor hogere temperaturen. Kwaliteitskenmerken (schelpdierbanken) en/of voedselbronnen (schelpdierbanken en overige benthos in het (sub)litoraal) van deze instandhoudingsdoelen kunnen mogelijk wel beïnvloedt worden door hogere temperaturen: plaatselijke sterfte van bepaalde gevoelige soorten en/of plaatselijke verschuivingen in abundantieverhoudingen. Indirecte gevoeligheid voor hogere watertemperaturen kan daarom niet worden uitgesloten.

3. Wordt kritische watertemperatuur van een gevoelige soort/habitat in ruimte en tijd zo vaak overschreden dat hierdoor IHD niet kan worden bereikt?

[JA, mogelijk] In de Noordzeekustzone wordt op één locatie koelwater geloosd, afkomstig van de kernreactor in Petten. Het warme water stroomt door een 150 meter lange pijp (vanaf de duinvoet) onder een strekdam. De feitelijke lozing vindt aan het eind van de pier aan de kust nabij Petten plaats. Per dag mag er maximaal 75.000 m^3 kanaalwater onttrokken worden. Aan dit water voegt de reactor in Petten een gemiddelde warmte van 17 graden toe alvorens het in zee geloosd wordt. De maximale lozingstemperatuur is normaal gesproken 34 °C. Het NRG heeft echter een tijdelijke vergunning voor lozing tot 40 °C. De activiteit is continu en vindt plaats op een vaste locatie.
Het geloosde opgewarmde koelwater vormt een relatief dunne gestratificeerde laag opgewarmd water aan het oppervlak. Dit zal lokaal plaatsvinden (mengzone) nabij het lozingspunt. Door werking van getijde, wind en golven vindt er menging en daarmee afvoer van warmte plaats. Vissen zijn over het algemeen het minst tolerant voor hoge watertemperaturen (Hartholt & Jager, 2004). Met name demersale soorten zoals platvissen worden in het traject van 25-28 °C direct bedreigd met sterfte, haringachtigen al bij 22 °C. In de zone waar het geloosde water deze temperaturen heeft, kunnen de gevoelige soorten niet overleven wanneer ze niet kunnen wegzwemmen. Wanneer zo'n pluim vanwege de temperatuursprong goed herkenbaar is voor vissen en niet te groot is, kunnen vissen de pluim ontwijken. Bodemdieren op droogvallende platen zullen weinig hinder ondervinden van de lozing van koelwater (Hartholt & Jager, 2004). Effecten van verhoogde zeewatertemperatuur op vogels zijn niet bekend. In de mengzone zullen foeragerende vogels effect kunnen ondervinden bij maximale lozingstemperaturen (tot 40 °C). Het is ook mogelijk dat ze het gebied mijden.
NB Er is een kennishiaat aangaande kritische watertemperaturen en hoe vaak en waar deze worden overschreden.

4. Worden in KRW-spoor maatregelen genomen die zullen leiden tot reductie beneden kritische watertemperatuur op cruciale plekken en momenten gedurende cruciale tijdsduren?

[Niet bekend] Wel liggen de maximum temperaturen waarbij (rivier)vissen nog kunnen overleven binnen de KRW-normen. Onduidelijk of dit ook geldt voor benthos.

Tabel 19

Nieuwe beoordeling koelwaterlozing in verband met gewijzigde inzichten in doelrealisaties.

IHD	Oude doel-realisatie (negatief)	Nieuwe doel-realisatie (positief)	Beoordeling in Voortoets	Nieuwe beoordeling
Scholekster	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA
Kluut	Onduidelijk	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA
Kanoet	Waarschijnlijk niet	Waarschijnlijk wel	Niet naar NEA	Niet naar NEA

De drie instandhoudingsdoelen waarvan de doelrealisatie is veranderd van negatief naar positief gingen in de oorspronkelijke Voortoets al niet door naar de NEA. Er is geen wijziging nodig.

BIJLAGE 1 Beslisschema lozingen van stoffen in voortouwgebieden Natura 2000 t.b.v. beheerplanproces

NB1 Dit beslisschema ziet alleen op lozingen van verontreinigende stoffen, waaronder nutriënten, en **niet** op lozingen van warmte. Thermische lozingen hebben een andere uitwerking op het ecosysteem dan lozingen van stoffen en worden in de beheerplanprocessen apart bezien.

NB2 Deze notitie presenteert een beslisschema voor bestaande lozingen en een beslisschema voor nieuwe lozingen, die gedurende de planperiode van de Natura2000-beheerplannen toegestaan worden. Het is de bedoeling om ook nieuwe lozingen in de Natura2000-beheerplannen zo veel mogelijk vrij te stellen van de vergunningplicht op grond van de Nb-wet, indien op voorhand onderbouwd kan worden dat het halen van de instandhoudingsdoelstellingen hierdoor niet in gevaar komt. Uitgangspunt hierbij is dat de toetsing die in het kader van de verlening van de watervergunning plaatsvindt afdoende bescherming biedt om de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura2000-gebieden te behalen. Door het instemmen met de voorgestelde systematiek, en op voorwaarde dat de toetsing goed is uitgevoerd en daarbij geen knelpunten aan het licht komen, onderschrijft het Nb-wet bevoegde gezag dat effecten op Natura 2000-doelen niet optreden en vergunningplicht daarmee niet aan de orde is. Hoewel de toetsing plaatsvindt door de waterbeheerder, wordt dus niet aan de bevoegdheid getornd van provincie of ministerie. In het beheerplanproces wordt afgesproken hoe de verdere afstemming over dit onderwerp verloopt (zie par. III).

NB3 Dit beslisschema ziet zowel op vergunningplichtige lozingen als op lozingen die via algemene regels (Activiteitenbesluit, Bbk) gereguleerd worden. Beide vormen van lozingen kunnen in het beheerplanproces op grond van het schema beoordeeld worden. Indien nodig kunnen de effecten verder worden meegenomen bij de nadere effectenanalyse.

NB4 Dit beslisschema ziet **alleen** op het brengen van verontreinigende stoffen in oppervlaktewater (lozing). Dit schema is **niet** bedoeld voor het beoordelen van de effecten van allerlei andere activiteiten die hiermee gemoeid kunnen zijn, zoals de bouw van objecten, emissies van stoffen naar de lucht of het veroorzaken van geluidhinder. Dat het lozingsaspect van een activiteit op grond van dit schema vergunningvrij kan geschieden, betekent daarom niet dat er helemaal geen vergunning op grond van de Nb-wet nodig is.

I Bestaande lozingen

5. **Instandhoudingsdoelstellingen worden gehaald**

Als de instandhoudingsdoelstellingen voor de relevante soorten en gebieden in het Natura2000-beheerplan nu al gehaald worden en er geen sprake is van een negatieve trend richting het niet halen van de doelstellingen, gaat Rijkswaterstaat er vanuit dat de bestaande lozingen in elk geval geen probleem zullen vormen en dat het huidige waterkwaliteitsbeleid voldoende is om de instandhoudingsdoelstellingen te blijven halen. In het kader van het waterkwaliteitsbeleid wordt bij het afleiden van doelstellingen en normen voor stoffen en temperatuur in oppervlaktewateren een redelijk uitvoerige ecotoxicologische analyse gemaakt. Er wordt dus bij het bepalen van de doelstelling voor de waterkwaliteit vanuit de KRW al rekening gehouden met de gevoeligheid van de meest voorkomende organismen en soorten voor lozingen van stoffen. Ecotoxicologisch onderzoek wordt weliswaar uitgevoerd op een beperkte set van proefdieren die in het hele ecosysteem voorkomen, maar er wordt daarbij wel van zeer grote veiligheidsfactoren gebruik gemaakt. Daarom is er in zijn algemeenheid geen reden om aan het beschermingsniveau van de ecotoxicologische normstelling te twijfelen.

Alle bestaande lozingen op Rijkswateren zijn daarnaast bovendien nog eens doorgelicht in het kader van het opstellen van het BPRW 2009-2015. Hierbij is bezien of de KRW-doelstellingen voor stoffen gehaald werden in alle watersystemen, en zo nee, wat de relatieve bijdrage van puntlozingen hieraan was. Hieruit is gebleken, dat puntlozingen eigenlijk nooit problematisch zijn met het oog op het halen van de KRW-doelen. De stoffen waarvoor in Rijkswateren de KRW-doelen niet gehaald worden, zijn overwegend afkomstig uit diffuse belasting. Deze resultaten zijn te vinden in de brondocumenten behorend bij het BPRW 2009-2015. Deze brondocumenten zijn te vinden op de site http://www.rijkswaterstaat.nl/water/plannen_en_projecten/bprw/.

Gelet op het voorgaande wordt aangenomen dat, indien de instandhoudingsdoelstellingen voor een soort of gebied gewoon gehaald worden, er geen aanleiding is om aan te nemen dat er sprake is van (significante) negatieve effecten van puntlozingen op de instandhoudingsdoelstellingen. Het huidige waterkwaliteitsbeleid biedt in deze gevallen al voldoende bescherming tegen de negatieve effecten van bestaande puntlozingen. In het beheerplan hoeven dan ook geen aanvullende maatregelen ten aanzien van bestaande puntlozingen te worden opgenomen.

Randvoorwaarde hierbij is wel dat de KRW-doelstellingen voor het relevante waterlichaam gewoon gehaald worden. In de praktijk komt het voor, dat bedrijven minder lozen dan op grond van hun watervergunning is toegestaan. In de belastingsanalyse ten behoeve van het BPRW 2009-2015 is alleen het daadwerkelijke gebruik meegenomen en dus niet het vergunde gebruik. In theorie is het mogelijk dat bedrijven ruimer gebruik gaan maken van de hen vergunde lozingsmogelijkheden en daardoor een KRW-doelstelling niet gehaald wordt. Mocht dit gebeuren, dan zal dit blijken uit het KRW-monitoringsprogramma en is de waterbeheerder op grond van de KRW verplicht aanvullende maatregelen te nemen om te zorgen dat de doelstelling alsnog gehaald wordt. Gelet op het feit dat puntlozingen een relatief kleine bijdrage leveren aan de verontreiniging van het oppervlaktewater in de voortouwgebieden, en dat de kans dat lozingen vanuit bedrijven autonoom dermate toenemen dat een KRW-doelstelling niet meer gehaald wordt klein is, omdat deze bedrijven

wel aan de best beschikbare technieken moeten blijven voldoen, is het niet nodig in het beheerplan extra randvoorwaarden of maatregelen op te nemen om dit risico te ondervangen.

Naast vergunningverlening Waterwet voor lozingen op oppervlaktewater kennen we ook het instrument van algemene regels. Algemene regels zijn bedoeld om relatief kleine en weinig toxische puntlozingen op een simpelere manier te reguleren. Dergelijke lozingen zijn per definitie weinig milieubezwaarlijk: de kans dat een individuele meldingsplichtige lozing zou leiden tot het niet halen van de instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura2000-gebied is nihil. Randvoorwaarde is ook hier dat de KRW-doelstellingen voor het relevante waterlichaam gewoon gehaald worden. In het kader van de KRW-monitoring wordt in de gaten gehouden of de KRW-doelstellingen nog wel gehaald worden voor de relevante oppervlaktewaterlichamen. Mocht dit niet het geval zijn, en mocht na onderzoek blijken dat dit ligt aan cumulatie van lozingen die op grond van algemene regels gereguleerd worden, dan moeten vanuit het KRW-spoor aanvullende maatregelen ten aanzien van die lozingen worden genomen. Hierdoor is het onnodig in het beheerplan extra randvoorwaarden of maatregelen op te nemen ten aanzien van deze puntlozingen.

6. **Instandhoudingsdoelstellingen worden niet gehaald**

Als de instandhoudingsdoelstellingen voor een soort of habitat niet gehaald worden, is het onzeker of het huidige waterkwaliteitsbeleid wel voldoende is om die soort of habitat adequaat te beschermen. Daarom wordt in deze gevallen in het beheerplanproces bezien of de geldende waterkwaliteitsnormen voldoende bescherming bieden voor de soort of habitat voor stoffen, die in de puntlozingen kunnen voorkomen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de best beschikbare kennis betreffende de effecten van een stof op desbetreffende soort of habitat, d.w.z. de bestaande ecotoxicologische informatie. Er is een zeer beperkte set van ecotoxicologisch onderzoek van de effecten van specifieke stoffen op specifieke beschermde soorten (bijvoorbeeld Aalscholver en Visdief), die bij dit onderzoek betrokken moet worden. In deze set onderzoek is vastgelegd wat er bekend is over specifieke gevoeligheden van juist deze soorten voor bepaalde verontreinigende stoffen. Als blijkt dat de soort / habitat afdoende beschermd wordt door de geldende waterkwaliteitsnormen, omdat er niets bekend is over specifieke gevoeligheden, kan wederom worden aangenomen dat het bestaande waterkwaliteitsbeleid, inclusief de maatregelen die al genomen worden op grond van de Kaderrichtlijn Water, voldoende is om te voorkomen dat puntlozingen van verontreinigende stoffen in de weg staan aan het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Bestaande lozingen kunnen daarom vrijgesteld worden van de vergunningplicht op grond van de Nb-wet, wederom op voorwaarde dat deze wel gewoon blijven voldoen aan het geldende waterkwaliteitsbeleid (zie boven).

7. **Gevoeligheid voor specifieke verontreinigende stoffen niet uitgesloten**

Als niet uitgesloten kan worden dat het niet halen van de instandhoudingsdoelstelling ligt aan gevoeligheid van de soort / habitat voor een stof die in puntlozingen voorkomt, moet bezien worden wat de kritische concentratie van deze stof is voor de soort / habitat. Vervolgens wordt bezien of de waterkwaliteit ter plaatse hieraan voldoet. Als de concentratie in het oppervlaktewater van een stof beneden de kritische concentratie ligt, dan wordt het niet halen van de instandhoudingsdoelstelling **niet** verklaard door de aanwezigheid van deze stof in het oppervlaktewater. In dat geval kunnen bestaande puntlozingen in het Natura2000-beheerplan worden vrijgesteld van de vergunningplicht op grond van de Nb-wet, op voorwaarde dat de waterkwaliteit ter plaatse aan de kritische concentratie van de stof voor de soort / habitat blijft voldoen.

In het kader van het monitoringsprogramma op grond van het waterkwaliteitsbeleid moet worden bezien in hoeverre nog steeds aan deze kritische concentratie wordt voldaan. Bij het herbezien van watervergunningen voor bestaande lozingen gaat de kritische concentratie op grond van het huidige waterkwaliteitsbeleid automatisch voor op de KRW-doelstellingen waar normaliter aan getoetst wordt, indien deze lager en dus strenger is dan de KRW-doelstellingen. Wil e.e.a. voor de waterbeheerder goed uitvoerbaar zijn, dan moeten kritische concentraties uitdrukkelijk als zodanig in het Natura2000-beheerplan worden vastgelegd en dient hierover met alle betrokken waterbeheerders gecommuniceerd te worden. Dit betekent dus dat wanneer uit het beheerplanproces volgt dat er een strengere norm voor een stof soort combinatie noodzakelijk is in een bepaald gebied, de strengere norm daar geldt. Naar verwachting zal dit slechts in een aantal uitzonderingsgevallen aan de orde zijn, omdat het bestaande waterkwaliteitsbeleid zoals gezegd al een relatief hoog beschermingsniveau biedt.

8. **Kritische concentratie wordt overschreden**

Indien de kritische concentratie voor de soort / habitat wel wordt overschreden, is het niet langer uit te sluiten dat een te hoge concentratie van de stof in het oppervlaktewater mede de oorzaak is van het niet halen van de instandhoudingsdoelstellingen voor de soort / habitat. In dat geval moet bezien worden welke maatregelen genomen kunnen worden om ervoor te zorgen dat de instandhoudingsdoelstellingen wel bereikt gaan worden. Hierbij wordt allereerst gekeken naar de maatregelen die al genomen worden in het kader van het bestaande waterkwaliteitsbeleid. Indien al bekend is dat het uitvoeren van het bestaande waterkwaliteitsbeleid op termijn zal leiden tot het bereiken van veilige concentraties voor de soort / habitat, bijvoorbeeld doordat ten aanzien van de verontreinigende stof al reductie aan de bron wordt nagestreefd, dan hoeven in het kader van het Natura2000-beheerplan in principe geen aanvullende maatregelen te worden genomen. Bestaande lozingen kunnen dan worden vrijgesteld van de vergunningplicht op grond van de Nb-wet, op voorwaarde dat ze conform het bestaande waterkwaliteitsbeleid worden behandeld. Bij de uitwerking in de beheerplannen wel aandacht besteden aan de “hardheid” van de maatregelen; een vrijstelling zal juridisch houdbaarder zijn naarmate het daadwerkelijk nemen van de noodzakelijke maatregelen minder afhankelijk is van de goede wil van partijen alleen. In de monitoring zal in de gaten moeten worden gehouden of de verwachte reductie ook daadwerkelijk bereikt wordt. Dit geldt niet wanneer de sense of urgency voor de soort en/of habitat zo groot is dat niet gewacht kan worden met maatregelen. Dat wil zeggen wanneer de verbetering van de waterkwaliteit te laat komt voor het herstel van de soort of habitat

dan is vrijstelling van vergunningplicht zonder aanvullende maatregelen niet mogelijk. Als de resultaten van het waterkwaliteitsbeleid achteraf tegen blijken te vallen, moet alsnog worden bezien of aanvullende maatregelen nodig zijn, hetzij in het kader van Natura2000 hetzij in het kader van het waterkwaliteitsbeleid.

9. **Geen bestaand beleid dat tot gewenste reductie leidt**

Indien het bestaande waterkwaliteitsbeleid er naar verwachting niet toe zal leiden dat de gewenste reductie wordt behaald en een veilige concentratie van de stof voor de soort / habitat zal worden bereikt, moeten in het Natura2000-beheerplan maatregelen worden opgenomen om het herstel van de soort / habitat mogelijk te maken. Dit zal naar verwachting slechts in uitzonderingsgevallen aan de orde zijn. Mogelijke maatregelen zijn:

- Maken van reductieafspraken met de betrokken bedrijven;
- Ambtshalve herbezien van bestaande lozingsvergunningen door de waterbeheerder, waarbij deze getoetst worden aan de kritische concentratie voor de soort / habitat en waarbij bezien wordt of er creatieve oplossingen mogelijk zijn om deze alsnog te halen, bijvoorbeeld door seizoensgebonden variatie in de vergunning op te nemen.

II Nieuwe lozingen

Ook nieuwe lozingen kunnen vrijgesteld worden van de vergunningplicht op grond van de Nb-wet, indien gewaarborgd kan worden dat hierdoor geen significant negatief effect op het relevante N2000-gebied ontstaat en het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar wordt gebracht. Het schema voor nieuwe lozingen is een stuk simpeler dan dat voor bestaande lozingen. Het gaat uit van dezelfde aannames als het voorgaande schema: namelijk dat het beschermingsniveau op grond van het bestaande waterkwaliteitsbeleid voldoende is om een N2000-gebied afdoende te beschermen, tenzij bekend is dat er een soort / habitat aanwezig is die gevoelig is voor verontreiniging afkomstig uit puntlozingen. In dat geval moet bezien worden wat de kritische waarde van de relevante stoffen is voor de gevoelige soort / habitat. Is deze kritische waarde lager dan de norm waaraan op grond van het waterkwaliteitsbeleid getoetst wordt, dan dient de waterbeheerder conform dat beleid aan deze strengere doelstelling te toetsen. Hiervoor is vereist dat dergelijke strengere kritische waardes worden vastgelegd in het beheerplan en aan de waterbeheerders worden gecommuniceerd.

Dit betekent dat het om nieuwe lozingen via het beheerplan te kunnen reguleren vereist is op voorhand na te gaan of er in de relevante N2000-gebieden gevoelige soorten / habitats aanwezig zijn. Als er geen gevoelige soorten / habitats aanwezig zijn, dan is het voor de bescherming van het N2000-gebied voldoende indien voldaan wordt aan de eisen van het bestaande waterkwaliteitsbeleid (inclusief KRW) en kunnen nieuwe lozingen op deze voorwaarde worden vrijgesteld van de vergunningplicht op grond van de Nb-wet. Indien er wel gevoelige soorten / habitats aanwezig zijn, moeten voor de relevante stoffen kritische

waarden worden bepaald. Indien deze lager zijn dan de gangbare norm of doelstelling uit het reguliere waterkwaliteitsbeleid, dan dienen deze te worden opgenomen in het N2000-beheerplan. De waterbeheerder dient lozingsvergunningen vervolgens aan deze strengere doelstellingen te toetsen. Hierbij wordt bezien of inclusief de te vergunnen lozing de kritische waarde in het N2000-gebied nog wel gehaald wordt. Dit is al verplicht op grond van het bestaande waterkwaliteitsbeleid. Nieuwe lozingen kunnen in dat geval worden vrijgesteld van de vergunningplicht op grond van de Nb-wet, op voorwaarde dat het oppervlaktewater in het N2000-gebied aan de kritische waarde blijft voldoen.

III Afstemming met Nb-wet bevoegd gezag

Naar verwachting levert de in het voorgaande omschreven aanpak geen significante negatieve effecten op Natura2000-gebieden op. Gelet op de grootte van Rijkswateren en het feit dat puntlozingen hierin slechts een ondergeschikt deel van de belasting met verontreiniging vormen, is het zeer onwaarschijnlijk dat een instandhoudingsdoelstelling niet gehaald zou worden als gevolg van een puntlozing. Echter, het is wel verstandig bij het vrijstellen van met name nieuwe lozingen de vinger goed aan de pols te houden. Indien uit het monitoringsprogramma dat is opgenomen in het Natura2000-beheerplan blijkt dat de instandhoudingsdoelstellingen niet gehaald worden of de staat van instandhouding verslechtert, zal moeten worden uitgezocht waar dit aan ligt. Als er aanwijzingen zijn dat puntlozingen hiervan de oorzaak zijn, kan dit aanleiding vormen tot aanpassing van het beheerplan en het opnemen van aanvullende maatregelen met betrekking tot puntlozingen. Deze maatregel zal moeten worden afgewogen tegen andere mogelijke maatregelen: als puntlozingen bijvoorbeeld niet de enige / belangrijkste bron zijn kan het bijvoorbeeld beter zijn om maatregelen ter reductie van diffuse belasting te nemen. Dit zal moeten worden afgestemd met het bevoegd gezag tot vergunningverlening op grond van de Nb-wet. Tevens kan in het beheerplanproces worden afgesproken in hoeverre de bevoegde gezagen voor vergunningverlening op de hoogte gehouden willen worden van nieuwe lozingsvergunningen in de buurt van beschermde natuurgebieden. Voorstelbaar zou bijvoorbeeld kunnen zijn dat de waterbeheerder een periodiek overzicht hiervan toestuurt aan het Nb-wet bevoegd gezag.

Colofon

NADERE EFFECTENANALYSE NATURA 2000-GEBIEDEN WADDENZEE EN NOORDZEEKUSTZONE

Oplegnotitie voor Voortoets bestaand gebruik Noordzeekustzone (m.u.v. visserij en militaire activiteiten)

OPDRACHTGEVER:

RWS Waterdienst | Noord-Nederland | Noordzee
Ministerie van EL&I DRZ Noord

STATUS:

Definitief

AUTEUR:

S.I. Jonker MSc.

GECONTROLEERD DOOR:

Dolf Logemann

Drs. Dolf Logemann
Senior ecoloog
ARCADIS

VRIJGEGEVEN DOOR:

Gwenn van der Schee

Drs. Gwenn van der Schee
Teamleider Natuur & Archeologie
ARCADIS

30 december 2011
075736032:B.1

ARCADIS NEDERLAND BV
Het Rietveld 59a
Postbus 673
7300 AR Apeldoorn
Tel 055 5815 999
Fax 055 5815 599
www.arcadis.nl
Handelsregister 9036504

©ARCADIS. Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbenden niets uit dit document worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale reproductie of anderszins.